

El darrer Valls

Manuel Valls encapçala el Govern més reformista que França hagi vist en molts anys. Podrien, però, ser-ne els beneficiaris Nicolas Sarkozy i Marine Le Pen?

Manuel Valls encarna la doctrina blairista que la riquesa ha de ser creada abans de poder ser redistribuïda.

Al final de cada estiu, caps corporatius francesos es reuneixen al campus d'una escola de negocis situada en un altiplà boscos al sud de Versalles. Aquesta trobada, organitzada per Medef, la federació d'empresaris francesos, se sol viure com una teràpia de grup empresarial: una mena de lament col·lectiu sobre la debilitat econòmica francesa i una oportunitat per recuperar la confiança.

Aquest any, la reunió de dos dies a Jouy-en-Josas, considerat territori enemic per gran part de l'esquerra francesa, va rebre una gran sorpresa. Manuel Valls, primer ministre de França des de març, no s'hi va presentar ni per renyar els peixos grossos ni per denunciar els beneficis empresarials. "Sé que és habitual oposar l'esquerra i els

negocis", va començar, però "França us necessita". Una sola frase del seu discurs va acaparar els titulars de l'endemà: "M'encanten els negocis". Els caps reunits es van posar dempeus per aplaudir-lo. L'esquerra no.

En altres punts d'Europa, que un polític de centre-esquerra faci aquestes declaracions potser no provocaria un gran enrenou. Però, per a alguns dels col·legues de Valls, aquestes paraules equivalien a un acte de provocació, i fins i tot d'heretgia. Significaven, com va explicar Laurent Baumel, un diputat socialista de segona fila, "una proposta ideològica que trenca amb tot el que a l'esquerra hem cregut durant dècades".

Per als que pensen com Baumel, aquest no va ser l'únic delictes de Valls.

En una remodelació del Govern el dia anterior, el primer ministre havia fet cessar Arnaud Montebourg com a ministre d'Economia, abanderat de l'esquerra del partit i autor d'un llibre en defensa de la "desglobalització", i l'havia reemplaçat per Emmanuel Macron, un antic banquer d'inversions. "És un ex-banquer de Rothschild!", es va exclamar un entrevistador de televisió aquella nit, en un to d'ofensa profunda. "Eh alors?" (I què?), va contraatacar Valls.

Una reforma sense decisió. És fàcil passar per alt que al cor del Govern francès s'ha produït un canvi important. No hi ha hagut unes altres eleccions generals, cap canvi de majoria parlamentària. François Hollande,

França compta ara amb un dels governs més reformistes que hagi tingut en anys.

el president socialista elegit el maig de 2012, continua al capdavant del país, i la seva popularitat continua enfonsant-se: el seu índex de popularitat a les enquestes, 13%, és el més baix registrat per qualsevol president des que la Cinquena República es va establir sota el mandat de Charles de Gaulle el 1958. I encara que ningú no hagi pres una decisió estratègica prou gran per alterar el rumb del país, França té ara un dels governs més reformistes que ha tingut en anys.

Un per un, prominents polítics d'esquerres casats amb la retòrica antimercat han deixat els càrrecs (com Cécile Duflot, l'ex-ministra d'Habitatge) o han estat expulsats (com Montebourg). Als seus llocs han arribat figures de centre-esquerra pragmàtiques i en pau amb l'economia de mercat, mentre que reformistes moderats han assumit càrrecs d'assessorament d'alt nivell.

El canvi més emblemàtic va ser el nomenament de Valls mateix, un inconformista de 52 anys que fa temps que insta el Partit Socialista francès d'esquerres a alinear-se amb la soci-

aldemocràcia de centre-esquerra dels seus homòlegs europeus. Va començar a treballar com a parlamentari agregat de Michel Rocard, el primer ministre de 1988 a 1991, i el va veure fracassar a l'hora d'imposar les seves idees de centre-esquerra en l'antic socialisme de François Mitterrand, aleshores president de França. Més que qualsevol altre líder socialista d'avui dia, Valls encarna la doctrina blairista que la riquesa ha de ser creada abans de poder ser redistribuïda, i que França, que no ha equilibrat un pressupost des de 1974, ha viscut "durant massa dècades per damunt dels seus mitjans".

Aquests punts de vista, que passen per sentit comú en altres sectors de l'esquerra europea, són una sorpresa per a un Partit Socialista que "no ha adaptat el seu pensament a un món canviant", tal com ho explica Valls. A *Pouvoir* (Poder), un llibre que va publicar el 2010, ha acusat el partit d'estar tan "ebri" amb la lluita contra la globalització i l'ultraliberalisme que s'ha oblidat de treballar en idees o preparar-se per governar. Quan una vegada va suggerir eliminar

la paraula "socialista" del nom del seu partit, Martine Aubry, la líder en aquell moment, li va dir amb aspror que callés o abandonés el partit. Ara que és al càrrec, Valls té la missió de reconciliar l'esquerra amb les empreses. "El que compta", va declarar poc abans d'un vot de confiança parlamentari el mes passat, "és l'eficiència i no la ideologia".

Valls està envoltat d'una sèrie de ministres de centre-esquerra, entre ells Emmanuel Macron, que va dimitir com a conseller d'economia d'Hollande a principis d'aquest any després d'haver passat el seu temps al càrrec provant de dirigir el president cap a l'esquerra moderada. Quan Macron es va assabentar de la promesa de la campanya de 2012 que havia fet Hollande, imposar una taxa tributària sobre les rendes més altes del 75%, va murmurar amb desànim: "És Cuba però sense sol!". D'altres figures pragmàtiques també ocupen llocs d'assessorament. Entre ells Laurence Boone, un antic economista del Bank of America Merrill Lynch, que ara és assessor econòmic d'Hollande; Jean-Pierre Jouyet, secretari d'Estat de

Nicolas Sarkozy i que ara és el cap del gabinet presidencial i Jean Pisani-Ferry, economista i antic cap de Bruegel, un *think-tank* de Brussel·les, i que ara s'encarrega de dirigir l'estratègia econòmica del Valls.

El nou equip està dissenyant un canvi en la política econòmica no gaire diferent del de Mitterrand, que va fer un canvi bruscol el 1983, també després de dos anys al càrrec. Com Mitterrand, Hollande ha invertit fins ara la major part del seu temps a fer que les coses empitjorin. Després d'haver declarat durant la seva campanya que el "món de les finances" era el seu enemic i de prometre una taxa tributària del 75% a les rendes més altes, Hollande va augmentar els impostos en 30.000 milions d'euros el primer any. Va revocar algunes de les polítiques de feina populars de Sarkozy, com ara hores extres lliures d'impostos. Va enviar missatges contradictoris als inversors i empresaris estrangers. No va poder frenar la despesa pública. I va portar noves lleis que van aturar el creixement en sectors com la construcció.

Sota el mandat d'Hollande, la recaptació tributària total va créixer del 43,7% del PIB el 2011 al 46% el 2013. El creixement de l'ingrés anual entre 2012 i 2014 amb prou feines representa el 0,4%. L'atur, que Hollande havia promès abaixar, ha augmentat a més del 10%. La confiança es va esfondrar, la inversió va quedar en suspens, i molts dels rics van marxar a Brussel·les o Londres. Per citar només un exemple del dany que ha provocat Hollande, les noves lleis de control de la renda dissenyades per Duflot (que es va negar a servir sota el mandat de Valls perquè el considerava massa de dretes) han maltractat la indústria de la construcció. En els dos anys fins a gener de 2014, la construcció de nous habitatges va caure en gairebé un 25%.

Ara el Govern ha fet marxa enrere i ha adoptat una combinació de polítiques amables amb els negocis en un intent de reactivar el sector privat. Tals mesures poden quedar-se curtes, però tenen una bona dosi de sentit comú. El 2015, una retallada en les grans despeses socials que paguen els empresaris entrarà en plena vigència amb la intenció de fomentar la contractació. S'estalviaran 21 mil milions d'euros de

Manuel Valls es troba sota la pressió no sols d'Alemanya sinó també de la Comissió Europea

la despesa pública, incloent-hi 9,5 mil milions del sistema de seguretat social. Potser el més simbòlic de tot, la taxa tributària del 75%, establerta inicialment com una mesura temporal de dos anys, serà a poc a poc eradicada.

Al mateix temps, el Govern vol permetre més flexibilitat per impulsar la competència. Macron planeja alleugerir les normes sobre el comerç els diumenges, i està posant a prova una llei per posar fi als monopolis de determinats sectors, com el dels notaris i farmacèutics. Avui, per exemple, és il·legal vendre aspirines o paracetamol en un supermercat francès corrent. En un país on la normativa laboral ocupa 3.648 pàgines, més de dues vegades *Els miserables* de Victor Hugo, el Govern té la intenció de simplificar la legislació laboral, per exemple, rebaixant les normes que regulen els consells de les empreses. França té el doble d'empreses de 49 treballadors que de 50, fet que reflecteix les grans obligacions que han de complir les empreses amb 50 treballadors,

com ara la de tenir un comitè d'empresa i un consell d'higiene i seguretat sobre assumptes tan rutinaris com el canvi del mobiliari de l'oficina.

El Govern té la intenció de fer que els que reclamen prestacions de desocupació hagin de ser més actius en la recerca de llocs de treball (en aquest moment, les regles són poc exigents i poques vegades s'apliquen). I, en un gir simbòlic, Valls ha començat a desfer algunes de les limitacions de la llei de control de la renda de Duflot per tal d'impulsar la construcció.

"L'última vegada que vam sentir un discurs a favor de l'empresa va ser el 1995, amb Alain Madelin", diu Bruno Cavalier, economista d'Oddo Securities, referint-se al ministre d'Economia liberal del primer mandat de Jacques Chirac com a president. "I només va durar tres mesos." Caps de negocis cansats, que aquests dies se centren a invertir a l'estranger, se senten encoratjats pel canvi de to de Valls. "És valent, pragmàtic i ha entès que els negocis són fonamentals per a la prosperitat futura del país", explica Pierre Gattaz, cap de Medef.

Ara Valls porta el seu missatge a altres capitals europees: després de visitar Berlín, va visitar Londres el 6 d'octubre. L'esperança és que persuadeixi els seus col·legues que, aquesta vegada, França és seriosa i se li hauria de concedir més marge per reduir el dèficit. "França necessita reformes. No demanem res a Alemanya", diu.

Valls va visitar Londres el 6 d'octubre per persuadir els seus col·legues que, aquesta vegada, França és seriosa i se li haurà de concedir més marge per reduir el dèficit.

“Però puc entendre que els alemanys, que han fet reformes, es preguntin si es creuen els francesos. És per això que he d’ensenyar resultats.”

Serà difícil. França ja ha confessat que aquest any el seu dèficit pressupostari ascendirà a 4,4% del PIB, després del 4,3% el 2013, per la qual cosa requerirà un nou ajustament (2017) abans de complir el límit màxim de dèficit imposat als membres de la zona euro, que és del 3%. El deute públic ha arribat a 2 bilions, el 95% del PIB, per primera vegada. Valls es troba sota la pressió no sols d’Alemanya, sinó també de la Comissió Europea i altres Estats europeus que han emprès reformes molt més doloroses. Hi ha una impaciència creixent, al caire de l’exasperació, sobre la incapacitat de França de complir la seva paraula o de seguir endavant amb els canvis.

La part difícil. Quines possibilitats hi ha que aquest cop vagi de debò? Les esperances recauen, essencialment, en la direcció política d’un sol home, Manuel Valls. Com a polític, ningú no dubta de la seva energia i duresa. Amb la mandíbula tensa i un somriure poc habitual, Valls, nascut a Barcelona, s’ha guanyat la reputació de prendre decisions sensates. Quan era ministre de l’Interior d’Hollande va aplicar una línia dura sobre la immigració que va horroritzar alguns de l’esquerra, però el va convertir en el polític socialista més popular. “És mig espanyol i mig suís italià”, comenta un amic. “Això li dona la força de voluntat del sud de la Mediterrània i el sentit comú dels Alps.”

També hi ha algunes evidències que els mateixos francesos, davant l’estancament persistent i l’elevada taxa d’atur, estan començant a adonar-se que el seu model social necessita canvis, que el seu alt nivell de despesa pública ja no és garantia d’un bon servei i que algunes de les mesures que han aprovat per fer la feina a temps complet més segura, a la pràctica dissuadeixen els empresaris de crear nous llocs de treball. En una enquesta recent, un 61% va dir que el límit legal de 35 hores de treball setmanals s’havia d’ajustar. En una altra, el 56% va estar d’acord que la despesa pública s’ha de reduir.

D’altra banda, l’economia no té prou problemes perquè la reparació no si-

Els dos ex-ministres, Arnaud Montebourg, Cécile Duflot, i Valérie Trierweiler han escrit best-sellers on dediquen fragments crítics al president François Hollande.

gui factible. La recessió a França va ser menys profunda que a Alemanya o la Gran Bretanya, i el PIB francès va recuperar el nivell anterior a la crisi abans que la Gran Bretanya. La productivitat per hora treballada és la mateixa que a Alemanya, i per davant de la de Gran Bretanya, encara que el nombre d’hores treballades per persona és menor. El país compta amb més companyies de la llista Fortune 500, des dels sectors d’assegurances (AXA) fins al comerç minorista (Carrefour), que Alemanya. I alguns elements de la despesa pública, com ara les llars d’infants, fan que sigui més fàcil per a les mares reincorporar-se a la feina, amb què contribueix a la taxa d’ocupació.

La millor esperança seria que Valls utilitzés els pròxims mesos per seguir endavant amb el seu programa de reformes, tenint en compte que el seu propi futur polític s’asseguraria millor amb la confiança a llarg termini que no amb la popularitat a curt termini. Després d’haver sobreviscut a dues votacions parlamentàries de confiança, té una etapa de legitimitat per seguir endavant. Els diputats socialistes, almenys de moment, no volen enderrocar el Govern i convocar unes eleccions perquè molts perdrien els seus escons.

Quant de temps té Valls? Tot i això, Valls ha de maniobrar amb molt poc marge. No compta amb una base política organitzada, està aïllat dins del seu propi partit, i deu la seva posició a Hollande i no a un mandat electoral. Per tenir present el seu aïllament, val la pena recordar la puntuació que Valls va obtenir entre simpatitzants del partit quan es va presentar el 2011 a les primàries presidencials dels socialistes amb l’argument que França estava a punt d’enfrontar el període més dur des de la fi de la Segona Guerra Mundial. Només va obtenir un 5,6% dels vots. En aquell moment, els votants del partit van preferir la promesa d’un futur utòpic. Ara, la força de la dissidència continua forta dins de les seves pròpies files: en la votació de confiança més recent, 31 dels seus propis diputats (més del 10%) es van abstenir.

Per empitjorar les coses, Hollande tampoc no va ser escollit per posar en marxa aquest programa. En el seu discurs de campanya més famós, da-

L'ascens de Le Pen està remodelant el panorama polític. D'altra banda, la remuntada de Sarkozy aguditzarà l'oposició a Valls.

vant d'una multitud que l'animava a Le Bourget, Hollande va declarar la guerra al "món de les finances" i va denunciar els rics "avars i arrogants", en una apel·lació directa als reflexos anticapitalistes de l'esquerra. En una entusiasta interpretació d'una hora, només va pronunciar la paraula "competitivitat" una vegada. Un cop elegit, no va fer cap intent de moderar les expectatives sobre el creixement, la despesa i l'ocupació. "Hauríem d'haver insistit, tan aviat com vam assumir el càrrec, en l'estat real de l'economia", diu Valls. "No ho vam fer. Va ser un error estratègic."

El mal holandès. En lloc d'això, el Govern va perdre dos anys i el primer ministre s'enfronta ara al que podria ser descrit com el problema Hollande. Quan els índexs de popularitat del president només eren baixos, encara hi havia una possibilitat de recuperació. Però no hi ha cap precedent per a la velocitat amb què els francesos han deixat de creure en Hollande. Sarkozy era detestat per l'esquerra, però mai no va arribar a caure en les enquestes per sota el 28% de suport; Mitterrand va tocar fons al 22%. El vincle entre els francesos i Hollande ja sembla impossible d'arreglar.

En política interior, els francesos ja no respecten la seva presidència ni confien en la seva paraula. Hollande es va comprometre a reduir l'atur i salvar

dos alts forns icònics d'Alsàcia-Lorena, però l'atur s'ha incrementat i els alts forns són freds. En diverses ocasions ha promès un repunt econòmic, però l'economia va registrar un creixement nul en el primer semestre de 2014. Potser el més nociu de tot és que dos ex-ministres, Montebourg i Dufflot, així com l'ex-primera dama, Valérie Trierweiler, han escrit *best-sellers* on li dediquen fragments molt crítics. Una enquesta va suggerir que, si Hollande arribava a una segona ronda final contra Marine Le Pen, del populista Front Nacional, perdria.

Per descomptat, poques vegades hi ha un bon moment per reformar França i aquest no és una excepció. Els francesos són desconfiats i estan desanimats. Els examinadors de les proves per obtenir el carnet de conduir van fer vaga al setembre, en protesta contra els plans de fer els exàmens més curts. A principis d'octubre, els farmacèutics van tancar les portes durant un dia en una protesta contra la liberalització. Els ben pagats pilots d'Air France van demostrar la dificultat que pot suposar intentar canviar la legislació laboral de França quan van dur a terme una vaga de dues setmanes en protesta per l'expansió de l'operador de baix cost de l'aerolínia.

La política francesa, sempre propensa a girs impredecibles, està entrant en un període particularment inestable. La remuntada de Sarkozy, començant

per la seva campanya per fer-se càrrec del partit de centre-dreta UMP al novembre, aguditzarà l'oposició a Valls. Al mateix temps, l'ascens de Le Pen està remodelant el panorama polític en una configuració de tres parts, en què el Front Nacional passa de ser un moviment marginal a un partit de poder (encara que limitat). El Front Nacional va guanyar dos escons al Senat el 28 de setembre, els primers en la seva història, i ara és el partit més popular entre els votants de la classe treballadora, el 90% dels quals són detractors d'Hollande.

Així que Valls té poc temps, no hi ha creixement, compta amb un suport fràgil i gairebé no té cap legitimitat política per dur a terme el que prova de canviar amb valentia. La seva popularitat ha començat a disminuir a mesura que s'acosta més a Hollande: del 58% quan va assumir el càrrec al 35% en l'actualitat; uns resultats bons només si es comparen amb els del president. Alguns dels seus amics es pregunten en privat si durarà gaire temps. En els propers mesos, les perspectives per a Valls són alhora aclaparadores i simples. A curt termini, els francesos potser no li agrairan que els faci fora de la seva zona de confort. Però, sens dubte, el culparan a llarg termini si no ho intenta.

© *The Economist*

Traducció de Paula Arnas Antolín